

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o močnejši evropski industriji za rast in oživitev gospodarstva – posodobitev sporočila o industrijski politiki

(COM(2012) 582 final)

(2013/C 327/14)

Poročevalec: **g. VAN IERSEL**

Soporočevalec: **g. GIBELLIERI**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 10. oktobra 2012 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednjem dokumentu:

Močnejša evropska industrija za rast in oživitev gospodarstva. Posodobitev sporočila o industrijski politiki

COM(2012) 582 final.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 18. junija 2013.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 491. plenarnem zasedanju 10. in 11. julija 2013 (seja z dne 11. julija) s 132 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO močno pozdravlja pozornost, ki jo je Komisija namenila evropski industriji (predelovalni industriji in storitvam) v posodobitvi sporočila o industrijski politiki, objavljeni oktobra 2012, in njenih prilogah, v katerih so pregledno analizirane industrijska politika in pomanjkljivosti v državah članicah. Mnogi elementi so v skladu s stališči, ki jih je že izrazil EESO ⁽¹⁾. Pravi preizkus bo uresničevanje.

1.2 Industrijska politika, ki je ena od sedmih vodilnih pobud strategije Evropa 2020, bi morala biti temelj pobude EU za rast, o kateri se veliko govori, vendar je bilo v zvezi z njo premalo učinkovitih ukrepov. Potrebni so prava miselnost in usklajeni pristopi. Politični učinek je samoumeven. EESO poziva Komisijo, Svet in Evropski parlament k okrepitvi (usklajenih!) pobud in medsektorskih politik za obvladanje izjemnega izziva krepitve industrijske proizvodnje v Evropi.

1.3 Evropski svet bi moral prevzeti vodilno vlogo pri določanju dnevnega reda industrijske politike. Komisija bi morala biti polno vključena. V različnih sestavah Sveta – za konkurenčnost, raziskave, okolje in socialne zadeve –, Komisiji in Parlamentu je potrebna ciljno usmerjena in skupna osredotočenost pri opredelitvi in razširjanju najsodobnejše politike v Evropi.

1.4 Da bi industrijska politika postala gonilna strategija za Evropo, je treba o odločitvah o industrijski politiki v zvezi z ukrepi, načrti in roki na široko obveščati, kar je trenutno velika pomanjkljivost.

1.5 Poleg tega je v EU treba optimalno na evropski ravni uskladiti 27 nacionalnih industrijskih politik in industrijsko politiko EU. Različne analize kažejo, da tega še nismo dosegli. Raznolikost je prednost, medtem ko je razdrobljenost škodljiva. Treba je odpraviti geopolitična neravnovesja.

1.6 Boljši okvirni pogoji zlasti pomenijo dokončanje notranjega trga EU v okviru socialnega tržnega gospodarstva na podlagi točnih ocen, predpisov in izvajanja v vsej Uniji. Javne naložbe v čezmejne povezave, kot so ceste, plovne poti, pristanišča, letališča in železnice, morajo podpirati notranji trg.

1.7 Zaradi povečanja števila brezposelnih na več kot 26 milijonov, nizke rasti in krčenja proračunov potrebujejo industrija in inovacije spodbudne perspektive in pogoje. Treba je ubrati pravo ravnovesje med fiskalno konsolidacijo – varčevalnimi ukrepi –, nacionalnimi programi reform in industrijsko politiko, da se spodbudijo naložbe in ustvarijo delovna mesta ter okrepi zaupanje.

1.8 Vsaka pobuda EU mora okrepiti položaj, ki ga ima EU kot konkurentka in partnerica v svetovnem dogajanju. Zelo ambiciozen cilj, doseči 20-odstotni delež predelovalne industrije do leta 2020, zahteva obsežne naložbe in pomembne prilagoditve politike. Obstaja velika potreba po povečanju produktivnosti.

⁽¹⁾ Glej med drugim UL C 218, 23.7.2013, str. 38, odziv EESO na prejšnje sporočilo Komisije o industrijski politiki iz leta 2010.

1.9 Pametni pogoji za industrijo zdaleč presega tehnične določbe in prilagoditve. Nanašajo se na celotno industrijsko okolje, zlasti na usklajeno in predvidljivo dolgoročno politiko na področju podnebnih sprememb in energetike v podporo konkurenčni industrijski bazi. Pogoji bi morali podpreti izjemno uspešnost in tudi spodbujati novo nastale industrije.

1.10 Politike EU je treba oblikovati po meri in glede na posamezni sektor ter na podlagi ocen od spodaj navzgor, ki so najbolj primerne za tehnične in ekonomske zmogljivosti in izzive. Ta načela bi bilo treba uporabiti tudi pri uresničevanju ciljev vodilne pobude o učinkoviti rabi virov, s katerimi naj bi povečali učinkovitost uporabe surovin, hkrati pa spodbujali inovacije in krepili trdoživost evropskih podjetij.

1.11 Industrijska politika ima močno socialno razsežnost, ki zadeva vse družbene sloje: regije in občine, vsa podjetja, delovno silo v hitro spreminjajočih se strukturah delovnih mest (digitalizacija, robotizacija, proizvodnja, povezana s storitvami, IKT), sektor izobraževanja in univerze, potrošnike in državljanje. Nanaša se tako na prestrukturiranje kot tudi na predvidevanje. Zagotoviti bi morala najsodobnejše izobraževanje, usposabljanje in obveščanje ter spodbujati tehnologijo, inovacije, ustvarjalnost in podjetništvo. Treba je tudi predvidevati demografske spremembe in se nanje ustrezno odzvati.

1.12 Ambiciozne regije spodbujajo industrijsko uspešnost. EU in države članice bi morale spodbujati njihove neodvisne prakse, vključno s specializacijo in ustreznimi raziskavami, kvalifikacijami in grozdi. Tu je mogoče doseči veliko.

1.13 Treba je poudariti pobude in projekte, pa tudi uspešne nacionalne in regionalne primere, ki krepijo zaupanje ljudi in socialno-ekonomskih akterjev. Treba je okrepiti sporazume o partnerstvu med EU in državami članicami ter povezovanje držav članic in regij v mreže. Letni evropski semester ponuja ogromno priložnosti za neprestano spremljanje.

1.14 Industrijska politika bi morala biti proces delitve vizij in pristojnosti EU in držav članic ter skupnih ukrepov, v katerem so poslovni krogi in sindikati polnopravni partnerji. Tudi druge zainteresirane strani, kot so sektor izobraževanja, univerze (raziskave), nevladne organizacije, potrošniki in drugi, kjer je to primerno, bi morale biti enako vključene.

1.15 Kljub precejšnjim razlikam v gospodarski proizvodnji med državami članicami bi morale imeti vse koristi od najboljših praks ter stališč in pristopov, na katerih temeljijo te prakse.

1.16 EESO neprestano predstavlja predloge o sektorjih in industrijski politiki (glej prilogo). To mnenje obravnava povezanost pomembnih tem in učinkovito upravljanje na podlagi usklajevanja in prilagajanja.

2. Ozadje

– A) Svetovna raven

2.1 Komisija v analizi ugotavlja, da je delež stroškov dela v skupnih stroških proizvodnje vse manjši⁽²⁾. Produktivnost je pomemben dejavnik. Nekatera proizvodnja se seli nazaj v Evropo, vendar je konkurenca vse večja na drugih področjih zaradi izboljšanja gospodarske infrastrukture v državah BRICS, rasti vrednosti eura in cen energije, ki spodbujajo naložbe v tujini.

2.2 Evropa na področju inovativnosti in tehnološke specializacije zaostaja za ZDA in Japonsko. Evropa je v srednjevisokoin srednjenizkotehnoloških industrijskih panogah močnejše zastopana kot ZDA, vendar se je tradicionalni prepad med kontinentoma v segmentu visoke tehnologije v preteklih nekaj letih bistveno povečal.

2.3 Bela hiša in kongres s strategijo nacionalne konkurenčnosti za obdobje 2014–2018⁽³⁾ kažeta močno zavezanost ponovni oživitvi predelovalne industrije. Eno od osrednjih vprašanj je vloga in vrednost, ki jo ima predelovalna industrija za gospodarstvo in varnost ZDA ter njeno vodilno vlogo v svetu.

2.4 Javno-zasebna partnerstva krepijo tehnološko in inovativno infrastrukturo. Ministrstva za obrambo, energijo in trgovino so neposredno vključena, skupaj z Nacionalno znanstveno fundacijo in NASA, kar daje močen zagon številnim nacionalnim raziskovalnim institutom in univerzam.

2.5 To je izreden napredek za državo, ki je do nedavnega zagovarjala postindustrijsko gospodarstvo. Vse večja konkurenčnost Kitajske in drugih držav je delovala kot opozorilo. Splošno dojetje se spreminja. V skladu z napovedmi bo Kitajska do leta 2030 postala največja svetovna gospodarska sila, medtem ko bodo ZDA ohranile vodilno mesto na svetovni ravni, Japonska in Evropa pa bosta sledili z velikim zaostankom⁽⁴⁾.

2.6 Novo iskanje nafte in predvsem plin iz skrilavca naj bi omogočila ameriško energetska neodvisnost. To raziskovanje velja za energetska revolucijo, ki bo v ZDA povzročila ponovno oživitev industrije in geopolitične spremembe. Še vedno je treba razjasniti okoljska in zdravstvena vprašanja⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Glej delovni dokument služb Komisije, SWD(2012) 297 final, str. 10 [op. prev.: dokument ni na voljo v slovenščini].

⁽³⁾ American Manufacturing Competitiveness Act (ameriški zakon o konkurenčnosti predelovalne industrije) iz leta 2012.

⁽⁴⁾ *Global Trends: Alternative Worlds*, National Security Council, Washington, december 2012.

⁽⁵⁾ US EPA, *Study of the Potential Impacts of Hydraulic Fracturing on Drinking Water Resources: Progress Report* [Študija o morebitnih učinkih hidravličnega lomljenja na vire pitne vode: poročilo o napredku], december 2012 (<http://www2.epa.gov/hfstudy>).

2.7 Nadaljuje se vzpon Kitajske, Brazilije in Indije. Tudi Rusija beleži napredek. V njihovem zavetju hitro sledijo ostale azijske in južnoameriške države. V državah v vzponu so številke o gospodarski rasti že leta daleč nad povprečjem, zlasti v Aziji. Novo vzpostavljeni izobraževalni sistemi proizvajajo veliko število dobro izobraženih in usposobljenih tehnikov in inženirjev. Prav tako se ustanovljajo izjemno veliki raziskovalni inštituti. Na splošno se izboljšuje kakovost blaga in inovativnih procesov. Prometna in storitvena infrastruktura naglo napreduje.

2.8 Na Kitajskem se pojavlja mešani sistem državnega kapitalizma in mehanizmov prostega trga⁽⁶⁾. Tesno je povezan z obstoječo nacionalno kulturo in (politično) tradicijo. Ustvarjanje bogastva ni povezano z demokracijo niti s človekovimi in delavskimi pravicami. Okoljski in zdravstveni pogoji so še vedno premalo razviti, čeprav se povečuje kakovost proizvodnje. Upori niso izključeni. Vendar je treba priznati, da bodo kapitalistični posegi države nadalje usmerjali določene vrste proizvodnje, ki ustrezajo nacionalnim ambicijam. Podobno bodo morda delovali državni naložbeni skladi, tako v tujini kot doma.

2.9 Prednost številnih držav je ponavadi bolj poenostavljena struktura upravljanja, kot jo ima EU, saj imajo en glavni center odločanja, skupno strategijo in dogovorjene cilje v javnem sektorju.

2.10 Tudi deli Afrike se naglo razvijajo. Kitajska sem močno vlaga, ne da bi pri tem upoštevala družbene učinke.

2.11 Svetovni okvir in geopolitične razmere se neprestano spreminjajo. Za to, da bi bilo javno in politično mnenje veliko bolj tenkočutno, so ključni podatki. EESO priporoča pripravo letne tabele EU s številnimi podatki o socialno-ekonomskem in tehnološkem razvoju ter zaposlenosti v ustreznih delih sveta.

– B) Evropa

2.12 Podrobne analize Komisije o evropskih trendih in trendih v posameznih državah kažejo povečano ozaveščenost o potrebi po predelovalni industriji.

2.13 Razmere v posameznih državah so zelo različne: od Nemčije, ki ima skoraj 30 % predelovalne industrije v Evropi, do držav – večjih in manjših – s precej manjšim do zelo majhnim deležem. V nekaterih državah članicah so se naložbe

v industriji v zadnjih 20-ih letih bistveno zmanjšale. V nekaterih primerih je bil razlog za to obsežno prestrukturiranje, drugod pa tudi določena mera zanemarjanja⁽⁷⁾.

2.14 Med zelo različnimi državami članicami so v prizadevanjih za izboljšanje razmer nekatere očitno uspešnejše kot druge. Zaposlenost v industriji se postopoma zmanjšuje. Vrh tega je bilo v sedanji krizi od leta 2008 v predelovalni industriji izgubljenih več kot 4 milijone delovnih mest.

2.15 Nobenih znamenj ni, da države članice med seboj razpravljajo o politikah in instrumentih ali najboljših praksah. Nacionalni koncepti industrijske in inovacijske politike predvsem temeljijo na nacionalni tradiciji in postopkih in jih opredeljujejo nacionalni okviri in odnosi med javnim in zasebnim sektorjem, med drugim podjetji, raziskovalnimi inštituti in univerzami, sindikati in drugimi.

2.16 Mnoge politike in ustrezni finančni predpisi so zato predvsem nacionalno usmerjeni, kar ni dobro za notranji trg in čezmejne medsektorske projekte.

2.17 Nekatero državo sicer dosegajo izjemne rezultate, vendar pa nezaželena razdrobljenost notranjega trga zavira potencialne dejavnike rasti, kot pravilno ugotavlja Komisija.

2.18 Ustvarjalna raznolikost je veliko bogastvo v Evropi, vendar pa bodo vsi Evropejci imeli od nje korist le, če se zagotovi usmerjenost v skupne cilje. Treba je optimalno uskladiti ustvarjalno raznolikost med državami članicami ter pregledno in prepričljivo zблиževanje.

2.19 Kot kaže ameriški primer, je tovrstno zблиževanje zlasti ugodno za kontinentalne mreže MSP s potencialom za rast.

3. Strategija Evropa 2020: skupna vizija, pristojnosti in ukrepi

3.1 Notranji trg potrebuje nov zagon. Čeprav je vse več prikritega protekcionizma in še vedno obstaja nevarnost ponovne nacionalizacije in razdrobljenosti, EU uspešno ohranja celovit notranji trg in neokrnjeno načelo odprtih trgov, čeprav je uresničevanje še vedno šibka točka.

3.2 Strategija Evropa 2020, ki predvideva deljene pristojnosti med EU in državami članicami, bi morala biti zgled. Ob spoštovanju posebnih nacionalnih pristopov in metod zagotavlja instrumente, s katerimi se izkoriščajo prednosti splošne

⁽⁶⁾ Glej *State Capitalism* (Državni kapitalizem), The Economist, posebno poročilo, januar 2011.

⁽⁷⁾ Delovni dokument služb Komisije, Industrial Performance Scoreboard and Report on Member States' Competitiveness, Performance and Policies (*Kazalnik uspešnosti industrije in poročilo o konkurenčnosti, uspešnosti in politikah držav članic*), SWD(2012) 298 final, 1., 2., 3. in 4. del.

evropske razsežnosti. Potencialne koristi tovrstnega ciljno usmerjenega upravljanja so bile sistematično premalo izpostavljene.

3.3 Prav tako so vzporedno s spreminjajočimi se vzorci v proizvodnji, komercializaciji in storitvah nujno potrebni vidni rezultati pri prilagajanju uspešnih inovativnih procesov in ustvarjanju delovnih mest.

3.4 Prestrukturiranja je treba preudarno predvideti. To bo povečalo sprejemljivost prilagajanja, spodbudilo dodatno usposabljanje ali preusposabljanje delovne sile in pripomoglo k omejevanju negotovih delovnih mest⁽⁸⁾.

3.5 Sporočilo Komisije iz leta 2010 že sproža pobude, kot je Obzorje 2020, in pobude na področju preverjanja konkurenčnosti, inovacij v industriji, učinkovite uporabe virov, znanja in spretnosti ter izobraževanja, dostopa do finančnih sredstev, medsebojnega delovanja in zabrisanih mej med industrijo in storitvami ter povečuje ozaveščenost o zapletih pri mednarodnih naložbah in prenosu tehnologije.

3.6 Osupljivo je, da so se do pred kratkim redko izvajali transparentni medsebojni strokovni pregledi držav članic. Treba bi bilo razširiti vlogo spremljanja, ki jo ima Komisija.

3.7 Tovrstni strokovni pregledi bi poudarili zastarele strukture v industriji ter pri odločanju. Pripomogli bi k pospešenju modernizacije z uporabo uspešnih pristopov. Lahko so tudi pokazatelj za evropsko usmeritev "k odličnosti" tako za javni kot tudi zasebni sektor.

3.8 Delovni dokumenti služb Komisije vsebujejo priporočila za posamezne države v zvezi z industrijskim razvojem⁽⁹⁾. Ta priporočila za posamezne države je treba v skladu z dogovori med državami članicami in Komisijo bolje upoštevati v nacionalnih programih reform v okviru evropskega semestra.

3.9 Vendar pa bi bila resna napaka, če bi vse to prepustili zgolj Komisiji. To je tudi osnovna naloga za pristojne oddelke v državah članicah, ki so odgovorne za politike, ki jih ne pokrivajo predpisi ali ukrepi EU. Še več, ti oddelki morajo zagotoviti tudi natančno izvajanje predpisov EU.

3.10 V okviru finančne politike euroobmočja se evropske institucije in nacionalne oblasti med seboj podrobno usklajujejo. Ni razloga, da ne bi mogli doseči podobnega usklajevanja pri krepitvi okvirnih pogojev za industrijo, inovacije in ustvarjanje delovnih mest na podlagi skupne vizije.

3.11 Delovni dokumenti služb Komisije lahko tudi pomagajo državam članicam, da dvostransko ali tristransko opravljajo

medsebojne preglede na področjih, povezanih z industrijo, kot so spretnosti in znanja ter izobraževanje, tehnologija in inovacije, upravna bremena, davčna politika in državne pomoči. Vsaka država lahko zlahka potegne zaključke za zelene nacionalne politike v okviru skupne evropske perspektive. Resna ocena uporabljenih ukrepov bi morala biti v vsakem primeru del nacionalnih programov.

3.12 Ker mora te trende podpirati vsa družba, je za združenja podjetij in sindikate zelo pomembno, da pri tem procesu polnopravno sodelujejo kor partnerji. To velja tudi za druge zainteresirane strani, kot so sektor izobraževanja, nevladne organizacije, potrošniki in drugi, kjer je to primerno. Enotni pristopi se splačajo. Socialni dialog na nacionalni in regionalni ravni ter v sektorjih in podjetjih bo v veliko oporo.

4. Teme, ki jih je treba obravnavati

4.1 EESO se strinja s Komisijo, da je "*dopolnjevanje posegov na področju industrijske politike na nacionalni ravni in ravni EU temeljni pogoj za uspeh evropske industrijske politike*". Povečalo bo učinke ukrepov EU in držav članic ter ponudilo ogromno priložnosti za prehod od besed k dejanjem.

4.1.1 Splošen koncept pomeni holistični pristop in medsektorske politike. EESO v nadaljevanju poudarja medsebojno povezane teme, za katere meni, da so ključnega pomena za prihodnost evropske industrije.

4.2 Industrijske inovacije

4.2.1 **Industrijske inovacije** potrebujejo močno evropsko tehnološko osnovo, podprto s čezmejnimi usklajevanjem in sodelovanjem med raziskovalnimi inštituti in univerzami, uporabno tehnologijo in podjetji.

4.2.2 Ključna omogočitevna tehnologija in druge medsektorske tehnologije so ključne za programe raziskav in razvoja na ravni EU in na nacionalni ravni. Od njih imajo koristi najrazličnejše podrejene dejavnosti, pa tudi javne politike infrastrukture in trajnosti. Nujen je okvir EU za javno-zasebno sodelovanje in posvetovanje, zlasti prek tehnoloških platform EU. Tudi javna naročila bi morala dajati spodbude za napredne inovacije.

4.2.3 Tehnologija je za prihodnost osrednjega pomena. Komisija in Svet za raziskave bi morala s spodbujanjem mednarodnih (vodilnih) projektov imeti vodilno vlogo pri krepitvi notranjega trga za tehnologijo in čezmejne projekte. Uspešne raziskave in razvoj ter evropski patenti bi morali podpreti naložbe za inovacije in visokokakovostna delovna mesta.

⁽⁸⁾ Glej tudi Cercasovo poročilo EP.

⁽⁹⁾ Glej opombo 7: delovni dokumenti služb Komisije, 1.–4. del.

4.2.4 EESO poudarja pomen finančnih virov EU za raziskave in razvoj ter čezmejne projekte. Program Obzorje 2020 bi moral slediti hitremu povečanju prizadevanj v drugih državah. Čeprav je položaj Evrope še vedno dober, njena tradicionalno vodilna vloga ni več tako močna. Zmanjšanje proračuna za Obzorje 2020 je kontraproduktivno.

4.2.5 Ključna vloga visokošolskega izobraževanja in povezanih raziskav za inovacije bi morala biti sama po sebi umevna. Kjer je potrebno, bi bilo treba prilagoditi programe in upravljanje.

4.2.6 Zaželeno je letno obveščanje o javnih in zasebnih naložbah v ključne tehnologije.

4.2.7 Inovacije imajo učinke tudi na veliko drugih področjih. Gre za novo dinamiko v podjetjih in na delovnem mestu: preoblikovanje proizvodnih metod, potreba po prestrukturiranju zastarelih postopkov, razvoj vrednostnih verig in novih sektorjev ter zabrisanost meja med industrijo in storitvami. Pri inovacijah gre za modernizacijo in ustvarjalnost v družbi. Tako bi jih bilo treba tudi predstavljati.

4.2.8 Komisija v vseh svojih službah potrebo po tehnologiji in inovacijah poudarja kot medsektorsko prednostno nalogo. Bilo bi dobrodošlo, če bi to metodo prevzele nacionalne uprave.

4.3 Znanja in spretnosti ter usposobljenost

4.3.1 Zaradi tehnologije, inovacij, preoblikovanih proizvodnih procesov, povezovanja industrije in storitev, novih družbenih zahtev in vodilnih sektorjev so ključna **ustrezna znanja in spretnosti ter usposobljenost** od zgoraj navzdol.

4.3.2 Izjemno pomembni so posodobljeni izobraževalni sistemi na vseh ravneh. EU upravičeno namenja vse več pozornosti izobraževanju, šolanju in usposabljanju, enako pa velja tudi za nacionalno in regionalno raven. Izobraževanje je osnovna zahteva in mora biti dostopno vsem.

4.3.3 Vsaka pobuda EU za rast zahteva stalni poudarek na celotnem spektru izobraževanja. Glede na precejšnje razlike med državami članicami bo zlasti za reševanje vprašanja brezposelnosti mladih nepogrešljiva izmenjava dobrih praks.

4.3.4 Ključna je vloga zainteresiranih strani. Socialni dialog bi moral na vsaki ravni – v podjetjih (vključno s sveti delavcev), na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter ravni EU – obravnavati izobraževanje, pripravništva/dualno izobraževanje, usposabljanje na delovnem mestu in nadaljnje (vseživljenjsko) usposabljanje za povečanje usposobljenosti in zaposljivosti v skladu z zahtevami trga dela. Čezmejno priznavanje usposobljenosti in kvalifikacij bi moralo biti pravilo za spodbujanje mednarodne mobilnosti.

4.3.5 V skladu z OECD bi morala imeti Komisija mandat za izvajanje medsebojnih pregledov izobraževalnih sistemov in

njihovih rezultatov v državah članicah. Tako bi dobili uporabne kazalnike za izboljšave, kjer so potrebne, kot je to praksa na mnogih drugih področjih.

4.3.6 Zahtevana raven usposobljenosti v podjetjih in družbi se postopoma dviguje. Prednost imata tehnična izobrazba in storitve v predelovalni industriji, in sicer od nižje usposobljenosti do visokošolske izobrazbe. Tehnične srednje šole in sistemi za poklicno izobraževanje in usposabljanje imajo ključno vlogo.

4.3.7 V visokošolskem izobraževanju je treba rešiti problem strukturnega pomanjkanja znanstvenikov, inženirjev in matematikov – študentov in raziskovalcev – ter zapolniti vrzel med povpraševanjem in ponudbo na trgu dela.

4.3.8 Vsak delavec bi moral imeti pravico do poklicnega usposabljanja. To je zlasti nujno za kvalificirane delavce in obrtnike v MSP in obrtniških podjetjih.

4.3.9 Ustvarjanje trajnih delovnih mest v industriji na podlagi najsodobnejših delovnih pogojev ter pogojev za zdravje in varnost pri delu je del prave miselnosti za modernizacijo industrijskih procesov. Povečanje konkurenčnosti bi moralo biti povezano z ustreznimi delovnimi razmerami in pravicami delavcev.

4.3.10 Posebno pozornost je treba nameniti učinku staranja prebivalstva v EU na ponudbo delovne sile v industriji. V skladu s tem je treba prilagoditi delovne pogoje starajočih se delavcev pa tudi strukturo in zmogljivosti usposabljanja in vseživljenjskega učenja.

4.4 Dostop do finančnih sredstev

4.4.1 Dostop do **finančnih sredstev** je še vedno šibka točka. Industrijski sektor je močno prizadela bančna kriza. Banke so še vedno nenaklonjene financiranju kreditov. Kriza je spodbudila ponovno nacionalizacijo poslovanja. Tradicionalno nenaklonjenost tveganju so še okrepila strožja mednarodna pravila o lastniškem kapitalu, verjetno pa tudi finančni predpisi EU. Na srečo se bodo predpisi Basel III, ki omejujejo kreditiranje, postopoma uporabljali bolj prožno.

4.4.2 MSP potrebujejo ustreznejši finančni inženiring in nove finančne vire, kot so na primer zavarovalnice in pokojninski skladi. Eden od glavnih ciljev je porazdelitev tveganj ali njihovo zmanjšanje, med drugim prek jamstvenih shem ali državnih skladov. Skupinsko financiranje mora ponuditi privlačne možnosti.

4.4.3 Medtem se mora povečati zasebno ali nebančno financiranje. Treba bi bilo poudariti zasebne pobude v državah članicah. Nazoren je razkorak z ZDA: 2/3 ameriških naložb se financirata zunaj finančnega sektorja, v Evropi pa le 1/3. Zakonodaja EU in nacionalna zakonodaja bi morali spodbujati trend v smeri večjega zasebnega financiranja in zasebnega kapitala, zlasti za podporo inovacij.

4.4.4 Zaradi subsidiarnost v Evropi obstaja velika raznovrstnost davčnih politik in sistemov kreditiranja. EESO vztraja, da mora Komisija izvesti oceno in medsebojne preglede nacionalnih instrumentov, da bo usklajevanje instrumentov učinkovito.

4.4.5 EIB in Komisija pripravljata naslednjo generacijo instrumentov za vso EU, ki bodo imeli večje učinke in finančni vzvod kot subvencije. Sposobnost tveganja skladov EU skupaj s sposobnostjo financiranja EIB naj bi omogočila kombinacijo sposobnosti za oblikovanje in izvajanje finančnih instrumentov za industrijske cilje.

4.4.6 Obnovljivi skladi, usklajeni med EIB in Komisijo, ki naj bi se uporabili v Obzorju 2020, Cosme, večletnem okviru in regionalni politiki, morajo doseči multiplikacijske učinke. Posebno pozornost je treba nameniti jasnosti, kdo je za kaj pristojen. EESO poudarja, da je treba ohraniti trden in dobro voden proračun EU, ki je povezan z uspešnimi, (na novo) pripravljenimi nacionalnimi kreditnimi instrumenti. Projektne obveznice in zelena posojila je treba razširiti.

4.4.7 Sedanja pravila EU so prestroga in preveč birokratska. EESO ponavlja, da je treba instrumente EU prilagoditi trgu in da mora biti njihovo izvajanje enostavno. Morajo biti prilagodljivi hitro spreminjajočim se pogojem na trgu za inovativna podjetja kot tudi za manj opazne male mikroekonomske projekte. Treba je ponovno uravnotežiti zanesljivo upravljanje instrumentov in potrebe trga.

4.5 Trajnostni razvoj

4.5.1 Kljub precejšnjim razlikam med državami članicami sta **trajnostni razvoj** in **učinkovitost virov** vse bolj vključena v strategije podjetij ter v podrejene in nadrejene dejavnosti. Trajnostni poslovni modeli povečujejo trdoživost evropskih družb. Javni in zasebni akterji se morajo zanesiti drug na drugega.

4.5.2 Poseben primer so podnebne spremembe in emisije CO₂. Zaradi nenehne nevarnosti selitev virov CO₂ in naložb EESO vztraja, da je treba kot podlago za trajnostni prehod na nizkoogljično gospodarstvo ponovno oceniti politike EU.

4.5.3 Stroškovna učinkovitost in tehnična izvedljivost za ohranjanje konkurenčnosti podjetij sta predpogoj za trajnostno gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest v EU. Le tako se bodo ustvarile sinergije med okoljskimi cilji in industrijsko uspešnostjo.

4.5.4 Prehod na nizkoogljično gospodarstvo, ki gospodarno uporablja vire in ga usmerja tehnologija, bi moral biti tudi družbeno pravičen do vseh generacij delovne sile.

4.5.5 Staranje prebivalstva pomeni, da bodo starejši državljani predstavljali večji delež potrošnikov, industrijska

proizvodnja pa bo morala upoštevati njihove drugačne potrošniške vzorce. To omogoča tudi nove poslovne priložnosti in inovacije, na primer na področju funkcionalnih živil ter prilagoditev stanovanj in prevoza, pa tudi nove tehnologije v zdravstvu in dolgotrajni oskrbi.

4.5.6 Programi in uredbene določbe EU bi morali spodbujati trajnostne inovacije, med drugim v skladu z vodilno pobudo o učinkoviti rabi virov. Glede na to, da gre pri tem za velike interese industrije, so ključni primerljivi, stabilni in predvidljivi okoljski pogoji v vsej Uniji. Treba je primerno oceniti učinkovitost okoljsko primerne zasnovane⁽¹⁰⁾ in uvedbe absolutne omejitve za uporabo surovin za industrijo.

Prekomerno urejanje s predpisi tudi vpliva na inovacije in naložbe ter lahko povzroči izgubo tržnih deležev. Komisija in Svet bi morala zavarovati osnovno (energetsko intenzivno) evropsko industrijo in odpraviti izkrivljanja konkurence v odnosu do tretjih držav.

4.6 Storitve

4.6.1 **Storitveni sektor** predstavlja 70 % evropskega gospodarstva in zaposluje največji del delovne sile. Neločljivo je povezan z industrijskimi procesi in krepi njihovo osnovo. Vendar pa se direktiva o storitvah ne izvaja v celoti. Poleg tega v večini EU poslovne storitve še vedno niso dovolj razvite.

4.6.2 Ker ni povezanega trga storitev – kar je znan, vendar prezrt problem –, ima to negativne posledice tako za notranjo evropsko trgovino kot tudi za produktivnost. ZDA na obeh področjih vodi, ker ima veliko bolj povezan trg storitev. Še vedno obstaja precejšnje favoriziranje domačih storitev, podprto z ovirami za čezmejne storitve. "Manj trgovine pomeni manj konkurence: trgi storitev EU so večinoma še vedno nacionalni, kar zavira rast produktivnosti." ⁽¹¹⁾

4.6.3 Ta šibek razvoj je prepreka za konkurenčni sektor IKT v Evropi, ovira pionirske pobude in zavira rast produktivnosti. Zato bi EU morala zagotoviti razvoj prostega trga storitev ter spodbujati poslovne storitve in ustrezno ustvarjanje delovnih mest v Evropi.

4.7 Upravne ovire

4.7.1 Pritožbe zaradi **upravnih ovir** so zelo razširjene. Vendar še vedno prerediti spodbudijo sistematično ponovno ocenjevanje nacionalnih pravil in predpisov, za katere bi bila

⁽¹⁰⁾ Direktiva EU 2009/125, oktober 2009.

⁽¹¹⁾ *How to build European services markets* (Kako izgraditi evropski trg storitev), John Springford, Centre for European Reform, september 2012, str. 4.

prav tako močno zaželeno ocena učinkov, ki jo Komisija opravlja za svoje politike. Ponavadi med državami članicami ni usklajevanja. Upravne ovire in prepreke negativno vplivajo na mnoga prizadevanja za ustanovitev in razvoj MSP.

4.7.2 Na tem področju je vse več prikritega protekcionizma. EESO poudarja potrebo po neprestanem in preglednem ocenjevanju. Komisijo bi morali pooblastiti za izvajanje preiskav. O medsebojnih pregledih bi moral razpravljati Svet, ki bi moral tudi opredeliti cilje in roke.

4.8 Mala in srednja podjetja

4.8.1 Obstajajo zelo različne in pogosto med seboj nepriemerljive vrste **MSP**. V nekaterih sektorjih, kot na primer v maloprodajnem sektorju, se soočajo z močnim pritiskom, v drugih sektorjih pa prevzemajo dejavnosti velikih podjetij – zunanje izvajanje, vrednostne verige itd. Običajno so bistvena za inovacije izdelkov in storitev. Zaradi njihove inovativne moči in tržnih uspehov je treba MSP vidno vključiti v industrijsko politiko EU in jih poudariti kot gonilno silo.

4.8.2 Zaradi dinamičnosti, interakcije znotraj vrednostnih verig in prilagodljivosti so MSP pogosto pionirji pri ustvarjanju rešitev po meri in na področju prenov. So tudi dragocen vir novih delovnih mest. MSP je treba podpreti v prizadevanjih za zmanjšanje uporabe redkih virov in energije. To bo nenazadnje privedlo do znižanja stroškov, kar bo pripomoglo k njihovi večji uspešnosti in ustvarjanju delovnih mest.

4.8.3 Evropa potrebuje mlade podjetnike. Treba bi bilo poudariti podjetništvo v izobraževanju, pa tudi pojav "podjetniške univerze". EESO pozdravlja akcijski načrt Komisije za podjetništvo.

4.8.4 Število novoustanovljenih podjetij narašča. Vendar pa primerjave z ZDA kažejo, da premalo malih podjetij doseže raven ustaljene rasti. Razlog za to so slabši finančni pogoji in nacionalne ovire na evropskem trgu.

4.9 Energija

4.9.1 Zaradi nacionalnih **energetskih politik** je politika mešanice energetskih virov v Uniji razdrobljena. To ima posledice za cene energije, tehnologijo, odnose s tretjimi državami in notranji trg. EESO poudarja potrebo po skupni energetski politiki. Glede na to, da ima energetika velike učinke na gospodarstvo, brez nekaterih skupnih načel, ki veljajo v vsej Evropi, ni mogoče oblikovati resne industrijske politike.

4.9.2 Svet se ne more več izogibati strateški razpravi o dolgoročni energetski perspektivi in ustreznih politikah, tj. zaželeni mešanici energetskih virov v EU, ki obsegajo fosilne surovine, jedrsko energijo in obnovljive vire energije. Del te razprave so tudi okoljski pogoji ter pogoji na področju zdravja in varnosti.

4.9.3 Odločitve so še toliko bolj nujne sedaj, ko izkoriščanje plina iz skrilavca v ZDA trenutno popolnoma spreminja svetovni energetski zemljevid.

4.9.4 Cene energije v EU so bistveno višje kot v njenih glavnih trgovinskih partnericah. Cena plina v ZDA znaša 20 % cene plina v Evropi. To ima ogromne posledice za kemično in jeklarsko industrijo in lahko vpliva na podrejene panoge. Učinek na naložbe v Evropi ter potreba po usklajenem odzivu EU in držav članic zastavljata pereča vprašanja, ki zahtevajo učinkovit odgovor.

4.9.5 Industrija prispeva k obnovljivim virom energije. Vendar je zaradi visoke cene energije nujno treba vzpostaviti ravnovesje med konkurenčnostjo in financiranjem obnovljivih virov, ki bo morda pomenilo znižanje dajatev in večjo stroškovno učinkovitost podpornih programov.

4.10 Zunanji odnosi

4.10.1 **Zunanji odnosi** presegajo formalne dogovore, kot je STO. EU in države članice bi morale pri razvoju zunanje razsežnosti industrijske politike opredeliti skupna stališča o tem, kako obravnavati zapletena vprašanja, zlasti za to, da se zagotovijo enaki pogoji na svetovni ravni. Ker odprti trgi pomenijo recipročnost, bi morala EU resno reševati konkretno in škodljivo izkrivljanje, ki vpliva na interese evropske industrije.

4.10.2 Nemotena dobava energije je ključnega pomena iz gospodarskih in varnostnih razlogov. Pri tem vprašanju je še toliko bolj pomemben vseevropski pristop zaradi trenutno nizkih cen energije v ZDA. Posebno pozornost je treba nameniti tudi materialom, ki so ključni za industrijske procese.

4.10.3 Za enake pogoje na svetovni ravni so nujni mednarodni okoljski, podnebni in socialni standardi ali ustrezni sektorski dogovori. Ustvariti morajo pogoje za ohranjanje predelovalnih vrednostnih verig v Evropi.

4.10.4 EESO poudarja potrebo po varstvu pravic intelektualne lastnine. Treba bi bilo zagotoviti dostop do javnih naročil v tujini.

4.10.5 Uravnoteženi prostotrgovinski sporazumi, ki so rezultat skrbnih pogajanj, zlasti prostotrgovinski sporazumi z ZDA, so zelo dobrodošli. Nujni pogoj je natančno spremljanje.

V Bruslju, 11. julija 2013

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE
